

Tézy na štátne záverečné skúšky z didaktiky geografie pre učiteľské štúdium na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave

Otázka č. 1

A. Rozdielny priebeh teplôt a dĺžky ročných období na severnej a južnej pologuli

Prečo existujú rozdiely v trvaní ročných období na severnej a južnej pologuli? Prejavujú sa tieto rozdiely aj v teplotných pomeroch území ležiacich na rozdielnych pologuliach? Uvedte svoje hypotézy a zdôvodnite ich.

B. Pedosféra

Čím všetkým sa líši pôda od rozdrobenej horniny?

Ktoré činitele sa podieľajú na úrodnosti pôdy a akým spôsobom?

Otázka č. 2

A. Rozdielny priebeh teplôt a dĺžky ročných období na severnej a južnej pologuli

V čom spočíva hlavná príčina rozdielnej dĺžky trvania polárneho dňa a noci na severnej a južnej pologuli? Koľko predstavuje tento rozdiel a kde je polárny deň dlhší?

Aký je vzťah medzi dĺžkou dňa a noci počas roka na miestach v blízkosti rovníka? Ako by ste tento vzťah zdôvodnili?

B. Obyvateľstvo

Aký je rozdiel medzi utečencom a prisťahovalcom? Koho označujú médiá pojmom nelegálni migranti?

Kto a za akých podmienok môže na Slovensku získať štátne občianstvo? Koľko cudzincov rádovo získalo v minulom desaťročí slovenské štátne občianstvo?

Otázka č. 3

A. Rozdiely medzi hviezdny a slnečným dňom

Prečo je trvanie pravého slnečného dňa rozdielne od trvania dňa hviezdneho (rotácie Zeme okolo osi o 360°)? Aký je rozdiel medzi pravým a stredným slnečným dňom?

V čom spočíva princíp konštrukcie slnečných hodín? Čo by sa muselo zohľadňovať pri ich konštrukcii na južnej pologuli?

B. Biosféra

Na základe čoho bola pozorovaná zákonitosť, ktorá je označovaná ako zonálnosť? Ako sa zonálnosť prejavuje?

Otázka č. 4

A. Mesiac

Ako je možné, že napriek otáčaniu sa Mesiaca okolo svojej osi môžeme zo Zeme pozorovať vždy iba jednu polovicu jeho povrchu?

V ktorých fázach Mesiaca môžeme a v ktorých naopak nemôžeme pozorovať zatmenie Slnka resp. Mesiaca. Zdôvodnite.

B. Sídla

Prečo a ako sa menia najväčšie mestá sveta (Európy, SR)?

Čo najviac trápi veľkomestá? V ktorých sa obyvateľom žije najlepšie a v ktorých najhoršie? Ktoré sú najdrahšie a ktoré najlacnejšie? Zhodnoťte činitele, ktoré to ovplyvňujú.

Otázka č. 5

A. Slapové javy

Koľkokrát sa v priebehu 24 hodín vystrieda na jednom mieste na Zemi príliv s odlivom? Zdôvodnite.

Vysvetlite, čo znamenajú pojmy skočný a hluchý príliv. Akú majú periodicitu?

B. Biosféra

Ktoré faktory spôsobujú azonálnosť? Kde sa prejavuje najvýraznejšie? Aké sú jej dôsledky?

Otázka č. 6

A. Zemský povrch a mapa

Načo je dobré vyjadriť tvar Zeme sféroidom (rotačným elipsoidom)?

Za akých podmienok neskresľujú kartografické zobrazenia časti povrchu Zeme?

Prečo bolo práve Mercatorovo zobrazenie nevyhnutné pre námorníkov?

B. Hospodárstvo

V čom spočíva rozdiel medzi životnou úrovňou obyvateľstva a kvalitou života?

Ktoré veličiny vstupujú do výpočtov oboch ukazovateľov? Aká je výpovedná hodnota oboch ukazovateľov?

Otázka č. 7

A. Atmosféra

Prečo vzniká prúdenie vzduchu? Ako možno formulovať pravidlo (zákonitosť), odkiaľ kam prúdi vzduch?

Odkiaľ kam fúkajú pasáty (západné, východné vetry)? Prečo?

B. Obyvateľstvo

Aké sú hlavné príčiny a dôsledky nerovnomerného osídlenia Zeme (Európy, SR)? Aké sú prognózy vývoja osídlenia Zeme (Európy, SR)? Ktoré oblasti sveta (Európy, SR) sú najhustejšie a ktoré veľmi riedko zaľudnené?

Otázka č. 8

A. Atmosféra

Na aké dlhé obdobie dokážeme s vysokou presnosťou predpovedať počasie na Slovensku (v Keni)? Vysvetlite dôvody. Uvedte príklady kontrastných štátov z tohto hľadiska v Európe resp. v Afrike.

B. Hospodárstvo

Ako sa vypočíta HDP (HNP)? Aký má súvis s kúpyschopnosťou obyvateľstva? Prečo sa vyjadruje HDP na obyvateľa aj vo vzťahu k parite kúpnej sily (PKS)? Čo všetko sa skrýva pod pojmom životná úroveň obyvateľstva? Čo vyjadruje verejný dlh? Aký vzťah k HDP má verejný dlh?

Otázka č. 9

A. Atmosféra

Porovnajete föhn a bóru z hľadiska ich vzniku. Čo majú spoločné, čím sa odlišujú? V ktorom ročnom období a v ktorých podnebných oblastiach nastupuje monzún prinášajúci na pobrežie oblačnosť a zrážky? Ako možno definovať pravidlo, podľa ktorého sa určuje smer monzúnového prúdenia?

B. Globálna politika a záujmové združenia

Načo nám je Bezpečnostná Rada OSN? Prečo nedokáže pružnejšie reagovať na vznik vojnových konfliktov a účinnejšie garantovať bezpečnosť štátov ohrozených spormi?

Otázka č. 10

A. Hydrosféra

Súvisí teplota morskej vody s jej salinitou? Ako konkrétne? Uvedte príklady morí, ktoré majú podobnú teplotu ale rôznu salinitu. Vysvetlite dôvody rozdielov.

Prečo sú pobrežia v teplom podnebnom pásme obtekané studenými morskými prúdmi suché s malým množstvom zrážok?

B. Globálna politika a záujmové združenia

Áká je úloha Medzinárodného menového fondu? Prečo vznikol? S akými financiami hospodári? Do akej miery je spoluzodpovedný za narastanie rozdielov medzi bohatými a chudobnými krajinami?

Otázka č. 11

A. Hydrosféra

Ktoré faktory ovplyvňujú režim odtoku riek? Ako ovplyvňuje režim odtoku riek ich hospodárske využitie?

B. Obyvateľstvo

Aké sú hlavné príčiny a dôsledky vysokej pôrodnosti najchudobnejších štátov sveta? Ktoré štáty sveta (Európy, regióny SR) dlhodobo vykazujú najvyššie hodnoty pôrodnosti a ktoré najnižšie? Ako sa meria ukazovateľ pôrodnosti?

Čo rozumieme pod pojmom stredná (očakávaná) dĺžka života? Aký má súvis s pravdepodobnosťou dožitia človeka v danej krajine?

Otázka č. 12

A. Litosféra

Aký je rozdiel medzi štítom a platformou? Využite súvislosť s vnútornými a vonkajšími procesmi v litosfére.

B. Obyvateľstvo

Čo spôsobuje súčasnú migráciu obyvateľstva? Ktoré oblasti sveta (Európy, SR) vykazujú najväčšie ukazovatele migrácie? Ako sa meria migrácia obyvateľov?

Čo všetko možno vyčítať z vekovej pyramídy (regiónu, štátu, svetadiela)?

Otázka č. 13

A. Litosféra

V akých krajinných pásmach prevažuje fyzikálne a v akých chemické zvetrávanie? Prečo?

Aký je rozdiel medzi rovinou a nížinou (vrchovinou a vysočinou; hornatinou a pohorím)?

B. Globálna politika a záujmové združenia

Načo nám je NATO? Prečo máme časť štátneho rozpočtu vyčleniť pre zbrojenie a zabezpečenie akcieschopnosti armády?

Otázka č. 14

A. Biosféra

Na základe čoho bola pozorovaná zákonitosť, ktorá je označovaná ako zonálnosť? Ako sa zonálnosť prejavuje?

B. Hospodárstvo

Prečo vznikajú regionálne rozdiely? Ako sa prejavujú? Pre ktoré štáty Európy (regióny Slovenska) sú typické? Ako možno riešiť (zmierňovať) ich dôsledky?

V každej z otázok sa vyžaduje:

- zaradenie príslušnej témy v rámci obsahu inovovaného ŠVP pre predmet geografia na ZŠ (ISCED 2) a gymnáziu (ISCED 3a),
- charakteristika a rozsah definovaných výkonových a obsahových štandardov v iŠVP,
- príprava a prezentácia návrhu programu časti vyučovacej jednotky s predstavením:
 - dôležitých pojmov,
 - vhodných, veku primeraných aktivizujúcich a rozvíjajúcich učebných metód,
 - prvkov motivácie k učebnej činnosti,
 - možností využitia praktických aktivít a jednoduchých pokusov (experimentov),
 - dostupných didaktických pomôcok, softvérových a technologických riešení,
 - možných problémov a rizík pri realizácii výučby v podmienkach štandardne vybavených škôl.